

C-222/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. március 8.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sąd Rejonowy w Opatowie (Lengyelország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. február 4.

Felperes:

BW Sp. z o.o. w B.

Alperes:

D.R.

Az eljárás tárgya:

A fizetési meghagyás fizetési meghagyásos eljárásban való kibocsátásával kapcsolatos alapügy a BW Sp. z o.o. w B. felperesnek a fogyasztónak minősülő hitelfelvevővel (a továbbiakban: alperes) szembeni, a fogyasztó által kölcsönszerződés biztosítékeként kiállított biankó váltón alapuló követelésének teljesítésére vonatkozik.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogi alapja

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikke (1) bekezdésének, valamint az uniós jog fogyasztók védelmével és a szerződéses egyensúllyal kapcsolatos alapelveinek értelmezése a „hitel maximális, nem kamatjellegű költségei” nemzeti jogban alkalmazott intézménye, valamint a szerződés e költségei összegének kiszámítására vonatkozó matematikai képlet szempontjából.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) rendelkezéseit, különösen az irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, valamint az uniós jognak a fogyasztók védelmével és a szerződéses egyensúllyal kapcsolatos alapelveit, hogy a hivatkozott rendelkezésekkel és elvekkel ellentétes a „hitel maximális, nem kamatjellegű költségei” intézményének, valamint a szerződés e költségei összegének kiszámítására vonatkozó – az ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény) (Dz.U. 2018.993) 36a. cikkével összhangban értelmezett 5. cikkének 6a) pontjában előírt – matematikai képlet nemzeti jogrendbe történő bevezetése, amely jogi megoldások lehetővé teszik, hogy a vállalkozó által folytatott gazdasági tevékenység költségeit beleszámítsák a fogyasztó által viselt, hitelmegállapodással kapcsolatos költségekbe (hitel teljes költsége)?

A hivatkozott közösségi jogi rendelkezések

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (13) preambulumbekkezdése, 3. cikkének (1) bekezdése

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény) (egységes szerkezetbe foglalt szöveg: Dz.U. 2018.993, a továbbiakban: u.k.k.)

Az u.k.k. 5. cikkének 6) pontja: a hitel teljes költsége alatt értendők mindazon költségek, amelyeket a fogyasztónak a hitelmegállapodásra tekintettel meg kell fizetnie, különösen:

a) kamatok, díjak, jutalékok, adók és haszonkulcsok, amennyiben a hitelező előtt ismertek, és

b) a járulékos szolgáltatások, különösen a biztosítás költségei, ha e szolgáltatásokat kötelező igénybe venni a hitel felvételéhez vagy annak a meghirdetett feltételek melletti felvételéhez, kivéve a fogyasztónál felmerült közjegyzői költségeket;

Az u.k.k. 5. cikkének 6a) pontja: hitel nem kamatjellegű költségei alatt a kamat kivételével mindazon költségek értendők, amelyeket a fogyasztó a fogyasztói hitelmegállapodással kapcsolatban fizet meg;

Az u.k.k. 5. cikkének 7) pontja: a hitel teljes összege alatt értendő a hitel hitelezett költségeit nem tartalmazó összes olyan pénzeszköz teljes összege, amelyet a hitelező a hitelmegállapodás alapján bocsát a fogyasztó rendelkezésére, és azon szerződések esetében, amelyeknél ezt a maximális összeget nem határozták meg, a hitel hitelezett költségeit nem tartalmazó összes olyan pénzeszköz összege, amelyet a hitelező a hitelmegállapodás alapján bocsát a fogyasztó rendelkezésére;

Az u.k.k. 5. cikkének 8) pontja: a fogyasztó által fizetendő teljes összeg alatt a hitel teljes költségének összege és a teljes hitelösszeg értendő;

36a. cikk:

- 1) A hitel nem kamatjellegű költségeinek maximális összegét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$MPKK \geq (K \times 25\%) + (K \times n/R \times 30\%)$$

amelyben az egyes elemek jelentése a következő:

MPKK – a hitel nem kamatjellegű költségeinek maximális összege,

K - a teljes hitelösszeg,

n - visszafizetési időszak napokban,

R - az adott év napjainak száma.

2. A hitel nem kamatjellegű költségei a hitel futamideje alatt nem haladhatják meg a hitel teljes összegét.

3. A hitel fogyasztói hitelmegállapodásból eredő nem kamatjellegű költségeit a hitel 1. bekezdésben meghatározott módon számított, maximális, nem kamatjellegű költségeit vagy a hitel teljes összegét meghaladó részükben nem kell megfizetni.

Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (a polgári törvénykönyvről szóló, 1964. április 23-i törvény) (egységes szerkezetbe foglalt szöveg: Dz.U.2018.1025, a továbbiakban: k.c.)

k.c. 359. cikke: Ügyleti kamat

1. § Pénzösszeg után csak abban az esetben jár kamat, ha az jogügyletből, jogszabályból, bírósági határozatból vagy hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság határozatából következik.

2. § Eltérő rendelkezés hiányában a fizetendő kamat mértéke megegyezik a Narodowy Bank Polski (lengyel nemzeti bank, Lengyelország) által megadott referencia kamatláb 3,5 százalékponttal növelt mértékének megfelelő törvényes kamat mértékével.

2¹. § A jogügyletből származó kamatok maximális mértéke éves szinten nem haladhatja meg a törvényes kamat kétszeresét (kamat maximális összege).

2². § Amennyiben a jogügyletből származó kamatok mértéke meghaladja a kamat maximális mértékét, akkor a maximális összegű kamat alkalmazandó.

2³. § A szerződéses rendelkezések nem zárhatják ki, illetve nem korlátozhatják a kamat maximális mértékére vonatkozó rendelkezéseket, még akkor sem, ha a választott jog külföldi jog. Ez esetben a törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

k.c. 481. cikke: Késedelem esetén fizetendő kamat

1. § A hitelező az adós nemfizetése esetén, anélkül hogy igazolnia kellene kárát, a késedelem időtartamára késedelmi kamatokat követelhet abban az esetben is, ha a késedelem olyan körülményekre vezethető vissza, amelyekért az adós nem felelős.

2. § Amennyiben a késedelmi kamatlábat nem határozták meg, a fizetendő kamat mértéke megegyezik a Narodowy Bank Polski (lengyel nemzeti bank) által megadott referencia kamatláb 5,5 százalékponttal növelt mértékének megfelelő törvényes kamat mértékével. Ha azonban a követelés után magasabb kamat fizetendő, a hitelező e magasabb kamatlábnak megfelelő késedelmi kamatot követelhet.

2¹. § A késedelmi kamat maximális mértéke éves szinten nem haladhatja meg a törvényes késedelmi kamat kétszeresét (maximális késedelmi kamat).

2² § Abban az esetben, ha a késedelmi kamat mértéke meghaladja a maximális késedelmi kamatot, a maximális késedelmi kamat alkalmazandó.

2³. § A szerződéses rendelkezések nem zárhatják ki, illetve nem korlátozhatják a maximális késedelmi kamatra vonatkozó rendelkezéseket, még akkor sem, ha a választott jog külföldi jog. Ez esetben a törvény rendelkezései alkalmazandók.

k.c. 385¹. cikke: Jogellenes szerződési feltételek

1. § A fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt rendelkezései nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, ha azok a fogyasztó jogait és kötelezettségeit a jóerkölcsbe ütköző és a fogyasztó érdekeit súlyosan sértő módon állapítják meg (jogellenes szerződési feltételek). Ez nem vonatkozik a felek főszolgáltatásaira - különösen az árra vagy a díjazásra - vonatkozó rendelkezésekre, ha azok egyértelműen vannak megfogalmazva.

2. § Ha az 1. § alapján a szerződés valamely rendelkezése nem jelent kötelezettséget a fogyasztóra nézve, a szerződés többi része továbbra is köti a feleket.

3. § Egyedileg meg nem tárgyaltnak minősülnek azok a szerződéses rendelkezések, amelyek tartalmára a fogyasztó nem volt tényleges befolyással. Ez

különösen olyan szerződéses rendelkezésekre vonatkozik, amelyek a másik szerződő fél által a fogyasztónak javasolt szerződésmintából származnak.

4. § Annak bizonyítása, hogy valamely rendelkezést egyedileg megtárgyaltak, az erre hivatkozó felet terheli.

385². cikk: [A rendelkezések közerkölcsnek való megfelelése értékelésének időpontja]

385³. cikk: A tisztességtelen feltételek jegyzéke

3. Kétség esetén különösen azok a szerződési feltételek tekintendők jogellenesnek, amelyek

[...]

2) kizárják vagy jelentősen korlátozzák a fogyasztókkal szembeni, kötelezettség nemteljesítése vagy részleges teljesítése miatti felelősséget;

3) kizárják vagy jelentősen korlátozzák a fogyasztó követeléseinek másik fél követeléseibe történő beszámítását;

4) olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek megismerésére a szerződés megkötése előtt a fogyasztónak nem volt lehetősége;

[...]

11) kizárólag a fogyasztó szerződéses partnere számára biztosítanak jogot a teljesítés szerződésszerűségének megállapítására;

12) mentesítenek az adott ellenértéknek a szolgáltatás teljesítésének teljes vagy részbeni elmulasztása esetén a fogyasztó részére történő visszafizetésének kötelezettsége alól, amennyiben a fogyasztó eláll a szerződés megkötésétől vagy teljesítésétől;

13) kimondják a fogyasztó által a szerződéses partner szolgáltatását megelőzően kifizetett összeg visszakövetelésére vonatkozó jog elvesztését abban az esetben, ha a felek felmondják, megszüntetik a szerződést, vagy attól elállnak;

14) csak a fogyasztó részére nem biztosítják a szerződés megszüntetésének, a szerződéstől való elállás vagy annak felmondásának jogát;

[...]

16) kizárólag a fogyasztót kötelezik meghatározott összeg kifizetésére a szerződés megkötésétől vagy teljesítésétől való elállás esetében;

[...]

19) kizárólag a fogyasztó szerződéses partnere számára biztosítanak egyoldalú jogot a szolgáltatás lényeges jellemzőinek alapos indok nélkül történő módosítására;

20) a fogyasztó szerződéses partnere számára biztosítanak jogot az ár vagy díj szerződéskötést követően történő meghatározására vagy megemelésére anélkül, hogy a fogyasztó jogosult lenne a szerződéstől elállni;

[...]

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

A felperes és az alperes 2018. március 8-án kölcsönszerződést (fogyasztói hitelmegállapodást) kötött, amely alapján az alperes köteles volt 9225,00 lengyel zlotyt (PLN) – változó kamatozású (a szerződés megkötésének időpontjában évi 10%-os) szerződéses ügyleti kamattal együtt – kifizetni. A fenti összeg a következőkből áll: a kölcsön teljes összege: 4500,00 PLN (az adós rendelkezésére bocsátott pénzeszközök), valamint a kölcsön teljes költsége: 4725,00 PLN, amely tartalmazza a szerződés teljes időtartamára számolt szerződéses ügyleti kamatokat (900 PLN), a kölcsön nyújtásáért fizetendő díjat (1125,00 PLN) és a kezelési költséget (2700,00 PLN). A teljes hiteldíjmutató 119,42 % volt. A szerződést, 24 havi egyenlő részletben történő visszafizetési kötelezettséggel, 2 évre kötötték.

A hitel maximális, nem kamatjellegű költségének e szerződésben meghatározott összege 3825,00 PLN volt, amely tartalmazta a kölcsön rendelkezésre bocsátása és kezelése díjának összegét. E költségek összegét az u.k.k. 36a. cikkében meghatározott képlet alkalmazásával számították ki, és azt a felek egyedileg nem tárgyalták meg. Maga a szerződés szerződésminta alapján készült. A szerződés szerinti visszafizetést biankó váltó biztosította.

A szerződést a felperes a kölcsön megállapodás szerinti részletei visszafizetésének elmulasztása miatt felmondta.

A felperes a kérdést előterjesztő bíróság előtt 7311,90 PLN törvényes késedelmi kamatokkal együtt történő kifizetése iránt keresetet indított az alperessel szemben, egyidejűleg fizetési meghagyás kibocsátását kérte a kitöltött biankó váltó alapján, fizetési meghagyásos eljárásban. A felperes a bíróság felszólítására benyújtotta a kölcsönszerződést, a törlesztési ütemezést, valamint a váltónyilatkozatot.

A felperes beadványaiban előadta, hogy a kölcsön rendelkezésre bocsátásának jutaléka (az u.k.k. 5. cikkének 7) pontja szerint a hitel teljes összegének 25%-a) többek között a pénzügyi közvetítő díját, az adós pénzügyi ellenőrzését lehetővé tevő rendszerekhez való hozzáférés díját, valamint a kölcsönök nyújtásával foglalkozó munkavállalók díjazását tartalmazza. A kölcsön kezelésének díja pedig (a hitel teljes éves összegének 30%-a) a következőket tartalmazza: a részletek

kifizetését könyvelő, a telefonos információs vonalat kezelő és az adósokkal írásban kapcsolatot tartó munkavállalók munkadíját, az iroda fenntartási költségeit, valamint a Biuro Informacji Gospodarczej (gazdaságisajtó-szolgálat, Lengyelország), illetve a Biuro Informacji Kredytowej (hitelinformációs hivatal, Lengyelország) rendszeréhez és hasonló rendszerekhez való hozzáférés költségeit is. Az alperessel kötött szerződés megkötésének és teljesítésének költségei tekintetében a felperes megtagadta azok összegének megadását, és egyúttal közölte, hogy a felszámított jutalékok összhangban vannak az u.k.k. 36a. cikkével és az e rendelkezésben előírt képlettel.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az alapeljárás feleinek alapvető érvei

A felperes úgy véli, hogy a felszámított jutalékok összhangban vannak a jogszabályokban, különösen az u.k.k. 36a. cikkében foglaltakkal, és ezért nem tekinthetők jogellenesnek, különösen nem ütköznek a k.c. 385¹. cikkének 1. §-ában, 58. cikkében, valamint 359. cikkének 2¹. §-ában foglaltakba. A felperes álláspontja szerint a szerződés jutaléokra vonatkozó és annak összegét meghatározó rendelkezései a törvény rendelkezéseit ismétlik meg, és ennél fogva nem minősíthetők tisztességtelennek. A maximális kamatokkal kapcsolatos törvényi szabályozás nem korlátozza a felek jogát a tekintetben, hogy a kamatok mellett más díjakat is alkalmazzanak. A hitelező díjazásra vonatkozó jogát közvetve kizárólag a hitel nem kamatjellegű költségei felső határának bevezetése korlátozza. A hitelezők a jutalék felszámolásával a hitelkockázat megemelkedett költségeit, valamint a tőkefinanszírozás költségeit ellensúlyozzák. A jutalék fizetését ezen felül az adós elsődleges szolgáltatásnyújtásának kell tekinteni, ami kizárja e szerződéses rendelkezés tisztességtelen jellegének vizsgálatát.

Az alperes úgy érvelt, hogy a szerződés megkötésére a k.c. 385¹. cikke 1. §-ának, 58. cikkének, valamint 359. cikke 2¹. §-ának megsértésével került sor.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

A hitel maximális, nem kamatjellegű költségeinek intézményét a lengyel jogba bevezető rendelkezéseket az u.k.k. 5. cikkének 6a) pontja és 36a. cikke tartalmazza, e rendelkezések célja a fogyasztói hiteleket nyújtó, a Komisja Nadzoru Finansowego (pénzügyi felügyeleti hatóság, Lengyelország) engedélyének beszerzésére nem kötelezett pénzügyi vállalkozások szolgáltatásait igénybe vevő fogyasztók védelmének fokozása volt. A vállalkozók betartják ugyan a kamatok maximális összegére vonatkozó szabályokat, ugyanakkor magas jutalékokat és nem kamatjellegű díjakat számítanak fel. Az ilyen gyakorlat következtében az adósság törlesztésének összköltsége gyakran meghaladja a felvett kölcsön vagy hitel összegét. A fenti rendelkezések 2016. március 11-én léptek hatályba, és feltétlenül alkalmazandók. A hitel nem kamatjellegű költségei maximális összegének kiszámítására vonatkozó képletet az u.k.k. 36a. cikk

határozta meg, és abból a feltételezésből kiindulva vezették be, hogy a hitel nem kamatjellegű költségei maximális összegének fedeznie kell a hitelezők gazdasági tevékenységének költségeit, és biztosítania kell annak gazdasági életképességét. Ezzel összefüggésben az e matematikai képlet részeit képező százalékos mutatók (25% és 30%) összegét olyan szinten határozták meg, amely fedezi a kölcsön nyújtásával kapcsolatos, hitelezők által viselt működési költségeket, valamint a fogyasztó nemfizetése kockázatának költségeit. A hitel e képlet felhasználásával kiszámított, nem kamatjellegű költségeinek felső határa a futamidő hosszától függően a teljes hitelösszeg 25–100 %-át teszi ki.

Maga az arra irányuló törekvés, hogy a fogyasztókat a hitelmegállapodással összefüggésben terhelő költségek maximális összegét meghatározzák, indokolt, és illeszkedik az uniós jog szerinti fogyasztóvédelmi rendszerbe. Kétségeket ébreszt azonban megvalósításának a hitel nem kamatjellegű költségei maximális összegének kiszámításához használt képlet bevezetésén alapuló módja, amely képlet a vállalkozó gazdasági tevékenységének költségeit is a kölcsön vagy hitel nyújtásával kapcsolatos költségek közé sorolja. A nemzeti jogalkotó a kölcsön vagy hitel nyújtásával kapcsolatos költségek közé nemcsak az adott szerződés megkötéséhez vagy teljesítéséhez kapcsolódó költségeket sorolta, hanem azokat a költségeket is, amelyek a gazdasági tevékenység folytatásának költségeit jelentik (például az ügyféladatbázis fenntartásának, a munkavállalók díjazásának, a működési kockázat és a vállalkozó által viselt egyéb díjak költsége), és amelyek nem kapcsolódnak elválaszthatatlanul az adott hitelmegállapodáshoz. Az ilyen jellegű jogi megoldások alkalmazása révén lehetővé válik olyan költségeknek a fogyasztóra hárítása, amelyeket a gazdasági tevékenység lényegéből következően maga a vállalkozó visel. Nem látszik ugyanakkor elfogadhatónak a vállalkozó gazdasági tevékenysége általános költségeinek fogyasztóra hárítása, azon költségek áthárítását leszámítva, amelyek a 2008/48/EK irányelv 3. cikkének g) pontja szerinti hitelmegállapodással kapcsolatos költségek csoportjába sorolhatók. E költségek (nevezetesen a kamat, a jutalék, az adók, egyéb díjak, biztosítási díjak és szolgáltatások költségei) hivatkozott rendelkezésben található, példálózó jellegű felsorolása alapján az a következtetés vonható le, hogy a pénzügyi teher fogyasztóra történő terhelésének megengedhetősége azon költségekre vonatkozik, amelyek az adott hitelmegállapodás megkötése és teljesítése miatt keletkeznek. A fogyasztó pénzügyi megterhelésének lehetősége tehát nem vonatkozik a gazdasági tevékenység vállalkozó általi folytatásának valamennyi költségére. Egyértelmű, hogy a hitelezőnek megfelelő infrastruktúrát és személyzetet kell biztosítania annak érdekében, hogy az ilyen gazdasági tevékenység egyáltalán lehetséges legyen. Úgy tűnik, hogy erre az álláspontra helyezkedett a Bíróság is a 2014. január 16-i Constructora Principado SA kontra José Ignacio Menendez Alvarez ítéletében (C-226/12), amelyben megkérdőjelezte az ingatlanok értéknövekedésére kivetett, vállalkozót terhelő adó megfizetésére vonatkozó kötelezettség fogyasztóra hárítását, és megállapította, hogy ez a „jelentős egyenlőtlenség” a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint fogalmának felelhet meg. Az u.k.k. 5. cikkének 6a) pontjában, valamint 36a. cikkében foglalt megoldások alkalmazása

ugyanakkor a fogyasztó mind a hitel maximális, nem kamatjellegű költségeivel, mind a kamatok összegével való megterhelésén alapul, miközben e terhek mértéke egymástól független. Ez így ahhoz vezet, hogy a hitel teljes költsége meghaladja magának a hitelnek az összegét, a jelen ügy pedig erre szolgál példával.

Nem tűnik tehát összeegyeztethetőnek a 93/13/EGK tanácsi irányelv céljaival és célkitűzéseivel olyan jogi megoldások bevezetése a nemzeti jogba, amelyek lehetővé teszik a fogyasztónak a hitel teljes összegét meghaladó, vagy akár azzal azonos vagy azt megközelítő költségekkel való megterhelését. Az ilyen jogi megoldások alkalmazása jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára. A 93/13/EGK tanácsi irányelv célja ugyanis az, hogy szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse. E cél megvalósítását az irányelv 6. cikkének (1) bekezdése biztosítja, amely feltétlenül alkalmazandó, és megállapítja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Nem tűnik elfogadhatónak, hogy valós és nem csupán formális egyensúly áll fenn a hitelező és a fogyasztó kötelezettsége között abban az esetben, ha a hitelező kötelezettsége kizárólag a megállapított pénzösszeg fogyasztó részére történő kifizetésére vonatkozik, a fogyasztónak viszont ezt az összeget a kamatokkal és a hitel költségeivel együtt kell megfizetnie, amely kamatok és költségek összege a kölcsön összegével egyenlő, vagy annál némileg alacsonyabb.

A nemzeti bíróság álláspontja szerint a hitel maximális, nem kamatjellegű költségei kiszámítására vonatkozó, u.k.k.-ban meghatározott képlet semmilyen olyan elemet nem tartalmaz, amely észszerű kapcsolatot teremtené e költségek összege és a hitelezőnek a kölcsön összegéből elért haszna között. A hitel összegének és a futamidő hosszának mutatói nem elégségesek ahhoz, hogy biztosítsák e költségek olyan összegben történő megállapítását, amely szavatolja a szerződéses felek egyenlőségét és a szolgáltatások egyenértékűségét, tekintettel arra, hogy e képletben százalékos mutatók játszanak kulcsszerepet. E képlet alkalmazása azt eredményezi, hogy még egy egynapos futamidejű hitel esetében is a hitel nem kamatjellegű költségeinek maximális összege a teljes hitelösszeg 25%-át teszi ki, míg három évnél hosszabb hitel esetében a teljes hitelösszeg 100%-át éri el. A 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikke szerinti jelentős egyenlőtlenség egyrészt abból következik, hogy a fogyasztót olyan költségek terhelik, amelyeket főszabály szerint nem neki kell megfizetnie, nevezetesen a vállalkozó gazdasági tevékenységének általános költségei, másrészt pedig abból, hogy nincs megfelelő kapcsolat a fogyasztó részére a hitelező által kizárólag a fogyasztó érdekében nyújtott tényleges szolgáltatások és a vállalkozó által viselt költségek között. E tekintetben figyelembe kell venni, hogy nem tűnik úgy, hogy a szolgáltatásnyújtás helyeinek hitelező általi fenntartása, a munkavállalók foglalkoztatása vagy megfelelő infrastruktúra biztosítása és az adatbázisokhoz való hozzáférés a fogyasztó részére nyújtott tényleges szolgáltatás részét képezné. Ezek olyan tevékenységek, amelyek nem minősülnek kizárólag a fogyasztó, mint adott szerződésben részes fél érdekében nyújtott tényleges szolgáltatásoknak.

A bíróságnak a hitelmegállapodással kapcsolatos tényleges költségek bemutatására, valamint e díjak felszámítása jogalapjának és a költségek összege indokoltságának igazolására vonatkozó kötelezettségének teljesítése általában a hitel maximális, nem kamatjellegű költségei kiszámítására vonatkozó matematikai képletre és a törvénymódosítás tervezetéhez fűzött indokolásra való hivatkozásban merül ki. Az ilyen szerződés megkötéséhez és teljesítéséhez kapcsolódó költségek általában nem jelentősek. E költségek rendszerint a potenciális ügyfél hitelképességének jelképes értékelésével, a szerződés létrehozásával, a biankó váltó és a váltónyilatkozat kiállításával kapcsolatban merülnek fel. Az esetek túlnyomó többségében a kölcsönöket és hiteleket súlyosan eladósodott személyeknek nyújtják. Ezekben az ügyekben a biankó váltón kívül egyéb biztosítékot nem alkalmaznak.

A hitel nem kamatjellegű költségei intézménye alkalmazásának gyakorlata arra enged következtetni, hogy e megoldás eredményeképpen nem nőtt a fogyasztóvédelem szintje, a belőle származó előnyök pedig látszólagosnak bizonyultak. A nemzeti bíróság álláspontja szerint e megoldás alkalmazása azzal a következménnyel járt, hogy lehetővé vált a fogyasztó megterhelése nemcsak a hitelmegállapodással kapcsolatos költségekkel, hanem a hitelezők gazdasági tevékenysége folytatásának költségeivel is. A bíróságok előtt zajló ügyekben benyújtott szerződésekből egyértelműen következik, hogy az u.k.k. 36a. cikkében előírt képletet széles körben alkalmazzák, és az a hitel nem kamatjellegű költségei összege megállapításának egyedüli kritériumát alkotja. A gyakorlatban a hitel költségeit e képlet alkalmazásával általánként határozzák meg, ami a fogyasztó számára indokolatlan gazdasági terhet eredményez, a hitelezők tekintetében pedig indokolatlan előnyt biztosít.

E megoldás következtében drasztikusan csökken a szerződés ilyen költséget meghatározó, és annak összegét az említett képlet alapján megállapító rendelkezéseinek – jogellenesség, a jogszabályok megkerülése vagy a társadalmi együttélés szabályainak megsértése miatti tisztességtelennek vagy érvénytelennek minősülése szempontjából történő – vizsgálatának lehetősége. Ez a bíróságok körében széles körben érvényesülő ítélkezési irányból következik, amely a hitel nem kamatjellegű költségei intézményének hatálybalépését követően jelent meg a nemzeti bíróságok gyakorlatában, és amely tagadja a hitel nem kamatjellegű költségeire vonatkozó szerződéses rendelkezések tisztességtelensége és érvénytelensége vizsgálatának lehetőségét abban az esetben, ha e költségek összege nem haladja meg a törvény szerinti felső határt. Ez az álláspont azon a helyes premisszán alapul, hogy a szerződés jogszerű és jogszabályokban foglalt korlátozásokat tiszteletben tartó rendelkezései nem minősíthetők érvénytelennek vagy tisztességtelennek.

A fentiekben bemutatott álláspontot alátámasztja a 93/13/EGK irányelv 1. cikkének (2) bekezdése, valamint (13) preambulumbekkezdése. El kell ismerni, hogy e szerződéses rendelkezések, amelyek meghatározzák a fogyasztó által fizetendő, az adott szerződésekben –többek között a jelen ügyben kötött szerződésben is – megállapított összegeket, összhangban vannak a hivatkozott

nemzeti rendelkezésekkel, mivel e költségek összegét az u.k.k. 36a. cikkében előírt képlet szerint számították ki, és az nem haladja meg az e rendelkezésben meghatározott felső határt. Ezért főszabály szerint e szerződéses rendelkezések ellenőrzése az irányelv preambulumban elfogadott premisszára tekintettel kizárt. Ezért a jelenlegi jogi szabályozás alapján a hitel nem kamatjellegű költségei maximális összege jogszerűségének megállapítása kizárja az e költségek összegével kapcsolatos rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálatát. Nem kerül figyelembevételre a szolgáltatás egyenértékűségének kérdése, és szintén nem kerül megvizsgálásra az a körülmény sem, hogy a hitelező a megállapított díj fejében kizárólag a fogyasztó érdekét szolgáló tényleges szolgáltatást nyújt-e, a felek szerződésben megállapított jogai és kötelezettségei közötti egyensúly pedig valós-e, és nem csupán formális. Nem tűnik úgy, hogy a dolgok ilyen állása összeegyeztethető lenne az irányelv alapján elfogadott következtetésekkel, és azzal a szabállyal, amely szerint a nemzeti bíróság hivatalból köteles vizsgálni az irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet.¹

A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a jelen kérdés előzetes döntéshozatal céljából történő előterjesztése a fentiekben bemutatott kételyek elosztatása és jelen ügy elbírálása érdekében feltétlenül szükséges. Az e kérdésre adott válasz közvetlen jelentőséggel fog bírni a fogyasztónak a hitelhez kapcsolódó költségekkel való pénzügyi megterhelése megengedhető mértékének megállapításában. A kérdés megválaszolása miatt is szükséges, hogy a Bíróság eddig nem foglalkozott közvetlenül e kérdésekkel, a nemzeti bíróságok ítélkezési gyakorlatában viszont jelentős eltérések mutatkoznak, ami hátrányosan befolyásolja az irányelv céljainak elérését, és komolyan gyengíti az uniós jogi szabályozás hatékonyságát.

¹ A Bíróság Banif Plus Bank Zrt. kontra Csipai Csaba, Csipai Viktória ítélete (C-472/11), valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.